

הלכות חל המועד סימן תקל"ט

באר הגולה י

ג מברא ודביא
שם ד' ה'איש שם
קשם תשבת ר'ו
קשם רבנו תב
ה סגרות אשרי
כשם רש"י וסגרת
הפניו ו סור ז פיה
וסף לזעה רבנו תב
ח סימא דרבי יוסי
בר אבין ש"ב
הרא"ש שם מרדכי
הרשב"א שם יוסף
הרשב"א שם הר"ש
שם מהר"ש
הרשב"א שם הר"ש
הרשב"א שם הר"ש
הרשב"א שם הר"ש

יולתבעם, אלא-אם-כן (ג) אינם (3) מצויים אחר המועד, (ד) דהנה לה דבר האבד אם לא ללך
בחל המועד למקומם (2) ויתבטעם: הגה מיהו, אם נדממן לו (ה) נחה מרבה במועד וכול (ד) (ו) למכר
בצנעה, יוציא לשמחת יום-טוב יותר ממה שנה דעתו להוציא (כ"ט): ב ימי שהלכה להכרו מעות, (ז) מתר
לתבעו בחל המועד (ח) לגבות מעותיו, (ט) ויזין צריך לומר שמתר לגבות חיובו מן העפויים:
ג מכר לחברו פרקמטין קדם מועד, (י) יש מי שאוסר לתבע דמיה במועד, אלא-אם-כן יהא הלוקח
אדם שאינו מצוי במקום המוכר ונדממן לו בחל המועד, דהוי כדבר האבד. (יא) ו'ולי נראה, שפינין
שזקף עליו המעות בחובו קדם המועד, הנה לה פתלואה ומתר לגבות ממנו בחל המועד אפלו
הוא אדם שצוי במקום המוכר: הגה וכן מתר (יב) לקבל (ה) במשפט בשביל חובותיו המתרים לתבע (מרדכי)
ס"פ מי שפיר, (יג) וכן מתר לעשות זקופה עם חובותיו במועד (יד) כדי להבטיחן, *הכל זה בכלל דבר האבד ושרי
(המגיד ש"י ו"י פרקא קמא רמ"ק): ד "אם יש לו סחורה שאם לא ימכרנה עתה *יפסיד מהקרן, מתר
למכרנה, (טו) אכל אם לא יפסיד מהקרן, לא *ומכל מקום אם הוא בענין שאם ימכרנה עתה יהיו

באר היטב

וכות, דאם רואים לקלח החובות הוא מצוי ביותר ככל יום וכל החובות הן
בזכות פסק דבר האבד, עכ"ל, ע"ש: (ד) למכר, וה"ה דמתר לקנות בצנעה,
מ"א: (ה) במשפט, דוקא במשפט האי, לן דהר"ק ר"א ונחב לקבל במשפט,
וכן הא דכתב מתר לעשות זקופה מרבי בא"י, שפעמי ועקר, מנאצקתם:

באר הגולה

לדניא דאפלו הם בעיר אחת אסור, וכן כה"פ שלחן-עצמי ששים אינו
מפסיק לדברי הש"י הזה, דעקר האסור משום דצ"ל ידו קבלת הפחונה
גמר עמה הפקח במועד ומאי נפקא-מיהא אם הם בעיר אחת או לא, ועל-כן
לא העתקתי דברי הש"י בענינו, ורק סוף דבריו שכתב והאידין מתקלקלים
החובות העתקתי בסעיף ג, עין שם: * דכל זה בכלל דבר האבד, מלשון
זה משמע דקאי על שני הדברים, אבל לפי מה שהתנה צעמנו בדין הראשון
דדוקא בחובות המתרים לתבע, ובעל-כרחו מרבי דתובע מושאל, דאינו
דבר האבד אם ימתין לאחר המועד (דמשכנ"מ מבאר בסעיף ח דמתר לקבל
אפלו סחורה מטעם דהכל בכלל דבר האבד הוא, ואם-כן מה דמסיים דכל
זה בכלל דבר האבד מגמגם הוא, הדבר האבד הלא מתרין כל החובות
והאמת דשנא דלשנא הוא מלשון הנפיק"י וסוף דהש"י משנה ושם אינו
נזכר כלל דין לקבל במשפט ונכונת-משנה הא"ר לא העתיק דין דלקבל
במשפט רק בסוף דבריו לרין בפני עצמו, וקאי שם על מה דמסתפק
במחלה בדין הלואה לעפויים ברבית אם מתר במועד או אסור, דהשקבת
דבר לא מתר פסידא, ועל זה כתב דלפרע סבגו וכן לזקף חובו ודיא
בכלל דבר האבד הוא ושרי לדברי הכל: * יפסיד מהקרן, ונאפלו אם
דפק ש"א יפסיד בס"ן מתר"י (נע"ש בשם מהרש"ל וא"ר), ונראה עוד.

משנה ברורה

סיפא, דאם אינם מצויים לו אחר-כך מתר לילך אחריהם אפלו
בעיר אחרת: (ג) אינם מצויים וכו'. והוא הדין (3) אם מטעם
אחר יוכל לבוא לידי הפסד אם לא יתבע עכשו: (ד) דהנה לה
דבר האבד, ודוקא (2) אם לא כן לבתחלה וכן קבלת הפחונה
במועד: (ה) נוח מרבה וכו'. השעם, דאף המשום נוח מרבה
בלבד אין להטיר [אלא-אם-כן] הוא (ד) בודאי אינו מצוי פסיד
לאחר המועד, בבסעיף ה, ה"ה דכלא הכי יש פוסקים שמתירין
למכר בצנעה, (ה) סמכין עלתהו היכא דנדממן לו נוח מרבה,
(ו) ומכל מקום צריך להוציא מהן קצת לשמחת יום-טוב:
(ו) למכר בצנעה, והוא הדין (ו) לקנות, ודוקא לענין מכירה
וקניה דלאו מלאכה היא, אכל דבר שהוא משום מלאכה אין
חלוק לכלי עלמא בין צנעה לפרהסיא: ב (ז) מתר לתבעו, הינו,
אפלו לזף (ח) לעיר אחרת ויתבטעם שם, (ט) ונאפלו אם יכול
למצאם שם אחר המועד גם-כן, דגבית חוב בעלמא אין זה בכלל
סחורה: (ח) לגבות מעותיו, ונאפלו למיקם עפ"ם (י) בדינא ודינא*)
שרי: (ט) ויזין צריך לומר שמתר וכו'. דשם אפלו לקבל
סחורה ממנו, כההיא דסעיף א, בס"ן שרי מפני שהוא כמציל מידו,
ומפן של סחורה, בין פסוף כההיא דסעיף א ובין פתחלה כההיא דסעיף ז, אסור: (יא) ולי נראה וכו', והנה אף שהפ"ח הסכים
מדינא לסבא הראשונה, מכל מקום כהיום שאנו רואין שהחובות מתקלקלין, נוהגין להבט בדין אף בעד פרקמטין בחל-המועד,
דחשבינן לדבר האבד (אחרונים): (יב) לקבל במשפט בשביל חובותיו המתרים וכו', ורצה לומר, דחובות (יג) המתרים לתבע
בחל-המועד, כמבאר בסעיפין הקודמין ויתבעו לישראל (יג) בדין ישראל קדם המועד ולא ענהו, מתר לקבל בחל-המועד אף לפני
ערבאות של עכו"מ. (יג) ומכל מקום נראה דהינו דוקא לקבל בעל-פה, אכל לתכב משום זה אסור, אם לא דהוא (יד) דבר האבד,
ואם צריך להמעות להוציא אותם על יום-טוב, אפשר דמתר לכתב על-ידי עכו"מ: (יג) וכן מתר לעשות זקופה וכו', כגמורק"י וסוף
מבאר הנה קאי על עכו"מ, (טו) ורצה לומר, דאפלו אם נחמיר (טו) בישראל שלא לתבע חובותיו במועד דהרי יכול לתבע אחר
המועד, בעפוי"מ ודיא מתר לתבע ולעשות זקופה, דאפלו בודאי בכלל דבר האבד הוא: (יד) כדי להבטיחן, ורצה לומר, שעל-ידי
הזקופה יהיו חובותיו בטוחין: ד (טו) אכל אם לא יפסיד מהקרן, הינו אף שהוא סבור עתה להדיח הרבה, (יז) דהשקבת נוח לא

שער הציון

(3) פשוט: (א) מגן-אברהם ושר"א: (ד) אלהי רבה ופרי-מגדים: (ה) פת"י וסוף: (ו) ואף דהו מתר דסעיף ד אף כפרהסא וגם בלא נוח מרבה, אכל שם אם
יש לו מעות בלאו הכי ברוח להוציא לשמחת יום-טוב לא מקלינן, כמבאר שם, ותכא אפלו כהנא ונרא מתר וא"ר, וכ"מ במבאר הגר"א: (ז) מן-אברהם,
ונחב מחצית-השקל שצריך להוציא גם-כן קצת מן הרוח אשר מאמיד בדעתו שישא לו סחורה היא לשמחת יום-טוב: (ח) כן מוכח מהפוסקים: (ט) שם:
(י) ש"י: (יא) דחובות הפוסקים לתבע כמו ההיא דסעיף א אסור לקבל ולהבט גם בפני עפוי"מ שיתנו לו הסחורה במועד, אם לא שהוא דבר האבד, וכמו
שכתבתי במשנה ברורה סעיף קטן ג: (יב) עין בפשן משפט סימן כו סעיף ב: (יג) אסור, דכמה אחרונים כתבו דכתב של לשונות העמים נקרא מעשה אפן
ועיין במחש"ש סימן תקמ"ה ובהגהת החתם-סופר שם), ואפלו אם ניקא דהוא מעשה הדין, על-כ"ל פנים הלא בעינן ערף המועד דוקא: (יד) דהינו
אם יזים הדבר עד אחר המועד יוכל לבוא לידי הפסד, יכול לכתב אף על-ידי צעמו, ואף דהש"י משנה כהיום סתם חובות לדבר האבד, לא כתב לכתב על
זה רק לענין תביעה בדין שאיננה מלאכה, עין שם: (טו) עין בבית-יוסף ובכונת-משנה הא"ר, ומכאן כמו שכתבתי: (טז) ולפי מה שכתבתי לעיל בסעיף ב
דאפלו אצל ישראל מתר לתבע, ופשוט דהו הדין מתר לזקף חובותיו, אין אנו צריכין להטעם שמסיים הרמ"א דדבר האבד הוא, ואפשר בכלל רמ"א בזה
להתרא אצל עפוי"מ אפלו חובות של משא ומתן, אכל אם-כן יהיה מוכח מנה דבישראל אסור, וצריך עיין: (יז) בתי"י וסוף:

הַלְבוּת חַל הַמוֹעֵד סִימָן תַּקְלָט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ז]

וְדוֹקָא לְעֵינֵי מְכִירָה וְקִנְיָה דְלֵאָר מְלֹאכָה הִיא⁶.

[משנ"ב ס"ק ח]

וְאֶפְלוּ לְמִיָּקָם עֲמָם בְּדִינָא וְדִינָא⁸ שְׂרִי⁹.

8) ולענין שאר תביעות בבית דין במועד, כתב לקמן (סי' תקמ"ה ס"ק מט) שמותר לדון דיני ממונות בחול המועד אם נתרצו שניהם לכך, אבל לכפות את חבריו לדון, פעמים שאינו יכול לכופו, כמבואר בשו"ע (ח"מ סי' ה).

9) וכן לכתוב שובר על פרעין חוב, בתב השו"ע לקמן (סי' תקמ"ה ס"ה) שמותר במועד.

[משנ"ב ס"ק טו]

אֶבְלֵ אִם לֹא יִפְסִיד¹⁰.

10) ומכירת מטבע זר כשיש חשש שמא ירד שער המטבע אחרי החג, דעת הגר"נ קרליץ (הוט שני חול המועד עמ' רטז) שדינו כמו חפץ שעלול להתקלקל, ומותר למוכרו במועד משום כך.

[ביה"ל ד"ה יפסיד]

וְאֶפְלוּ אִם פֶּקַד שְׂמָא יִפְסִיד וְסִיָּן פִּסְרִי¹¹.

11) אמנם, לענין עשיית מלאכה שלא לצורך המועד, כתב במשנ"ב לעיל (סי' תקל"ז ס"ק א) שבספק דבר האבד המג"א מיקל והחיי אדם כתב שיעשה על ידי נברי. וכתב בביה"ל שם (סי' ד"ה דבר) שמה שהיקל המג"א הוא דוקא בספק שמצוי שיהיה בו הפסד, וסיים שצריך לעשותה בצינעא, ואם אינו יכול לעשות בצינעא, מותר בפרהסיא.

[משנ"ב ס"ק ז]

אֶפְלוּ לְיֵלֶף לְעִיר אֶתְרִת⁷.

7) והדו"ר לילך מעיר לעיר שלא לצורך המועד, כתב לעיל (סי' תקל"ז ס"ק ד, ובביה"ל שם סי' ד"ה ומת'ר) שהוא רק בהולך ברגליו או ברכיבה על סוס, אבל בעגלה יש מקום לאסור משום מחמר, ומסיק שמ"מ אין למחות ביד המקילים, כיון שיש לצרף לכך את דעת הסוברים שמחמר הוא רק ברשות הרבים, והרי הרבה טוברים שכיום אין לנו רשות הרבים מדאורייתא, וכן יש לצרף את דעת הסוברים שאין איסור שביטת בהמתו ביום טוב מהתורה, ולכן בחול המועד לא גזר.

ולענין נהיגה ברכב, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' תקל"ז שם).

הלכות חל המועד סימן תקל"ט

לו מעות פרוה (טו) *ויוציא יותר לשמחת יום טוב, (יז) מותר למכור ו'נדרתא לי, שלא נאמר דברים הללו אלא כמי שיש לו מעות מועטים וחס עליהם מלהוציא כל כך לשמחת יום טוב ואלו היו לו מעות פרוה הנה מוציא יותר, *אבל מי שיש לו מעות (י) פרוה להוציא לשמחת יום טוב ככל אשר תצאנה ואין בדעתו להוציא כל כך, לא נתייר לו למכור כדי שיוציא יותר: ה (יח) אם הוא דבר שאינו מצוי תמיד לאחר המועד, כגון ספינות או שירות שבאו או שהם מבקשים לצאת *ומכרו בזול או לקחו ביקר, מותר לקנות ולמכור *אפילו שלא לערוך תשמישו אלא לעשות סחורה ולהשפיר, (יט) והוא הדין (י) לירידים הקבועים מזמן לזמן (כ) *והאפילו מעיר לעיר מותר לפע בכחא (גנא) (ד"ע). *אבל מקומות שיש להם יום השוק יום אחד בשבוע, (כא) *אינו מותר למכור ולקנות ביום השוק שבתוך המועד, שאין זה דבר האבד, שאם אינו נמכר ביום השוק שבתוך המועד (כב) *מכר ביום השוק שללאחר (ח) המועד: הגה (כג) והגה (ט) שוקה מהו ומותר להוחר וקונה ומכר, מותר, דתרי דבר האבד (כל בו: ו' (כד) *מציאה אסור לטרוח ולהפיש עליה, כגון נהר שהצויף דגים על שפתו אסור לאכסם כדי לכבשם, אלא אם כן יהיו ראויים לאכל מהם במועד: ז המלך את חברו

באר היטב

אבל שאר ימי השוק אין להחיר מלל לישב בנות אם לא שהנחות מגונה ופחותה במקצת אם בא לקח, וכל זה כדי להוציא לשמחה י"ט, עכ"ל: (ח) המועד, ודוק שיוצא פתחי שלא יפסיד מהקנה, מהרי"ב, מ"א: (ט) שוקה, מ"א ע"ל דדוקא בביתו

(י) פרוה, דהנה עשר פקל, ט"ז: (י) לירידים, פתב רש"ל בתשובה סימן ע"ב, דע, שקבלהי תלכה למעשה להחיר כח"מ אם בא ירד אפילו יומא דשוקא הנקרא קרסניי טאריג שהוא דבר דלא שכיחא ובה לזמנים דוקא ופירות ופסידות ונשכונן הפסד וזו הפסד קרן וכו',

באר הגולה

דאם נצרך למעות לשלם חובותיו שהגיש ופנסו בחל המועד ואם לא שלם יציע לו הפסד ויכרת בשביל זה למכור סחורתו במועד, חשיב כדבר האבד: * ויוציא יותר לשמחת יום טוב, הוא הדין לחל המועד, כן מוכח בירושלמי שהוכח בבית הדין מזה: * אבל מי שיש לו מעות פרוה וכו', דעת הפ"י דדוקא אם הוא מקבל בפצירות, אבל בלאו הכי אף שיש לו מעות פרוה חשיב הפל כדי שיו של אדם במועד, וממירם על מקפר כדי שיוציא יותר לשמחת יום טוב, ובספר נטרעלום מוסק על דבריו, עין שם: * ומכרו בזול, דוקא באופן זה, אבל לקנות מזה בערך הערה, נראה דאפילו הוא לערוך תשמישו, כל שאינו לערוך המועד אסור [מאמר מרדכי]: * והאפילו מעיר לעיר וכו', אף על פי דהוה כדאי הוה טרוח קרובה, ובסימן תל"ו כ"ב דהתורה אסור לטרוח בשבילה: צריך לומר דתרי באיש שעסקו ומתנהו תמיד לנטע על ירדים, וכו' ודעו ופונקטו תלוי בזה, הפל הוא בכלל דבר האבד (וה"ה) [עיי' במה"ש סק"י בפירושו על המ"א]: * אינו מותר וכו' ביום השוק, עין ט"ו שהביא בשם רש"ל וזה לשונו: שאר ימי השוק אין להחיר כלל לישב בנות אם לא שהנחות מגונה ופחותה במקצת כשכא לקח, וכל זה כדי להוציא לשמחת יום טוב, עד כאן לשונו [ונראה דצ"ל לו משה דמכר בסעיה יא לענין פרות כחות וכלים דאפילו בענין אינו מותר כי אם לערוך המועד, ועל פי התנה שיוציא לשמחת יום טוב, דאית בזה התרא דריש פ"ח דו, וכתב המחזיק השקל, שהתורה סתם אומרים קראו תגר על קלות שהתנהו בעונותיהם הרבים בענין פשה ומסן בחל המועד ולא מצאתי להם תקנה (כי אפילו לדעת המפורסמים שפירשו דין הנינו לתפר, אינו מותר כי אם פשהתנות סגורה ופחותה במקצת כשכא לקוח, אלא שדספר אלהי נהי קתב וזה לשונו: ואפשר שתשובו לדבר האבד, דאם לא ישבו כל כך זמן על ימות החג בנותו יתעטע המשא ומתן מישראל [וגם פיון שאי אפשר לקחותו שישגור הכל מלזה"ה, וכל שכן כשיש סחור נכרי בעיר, אם כן אם הורא ותרד יספר תנחתו לבדו וירגילו קנינו לילך לסוחר אחר, ותו דומא קצת להלואה לאותן שהגילין אצלו שהחיר בעיקר יג מהאי טעמא], וסיים האלהי כה, שעל כל פנים אין ללמד מלאכה מזה, כי אינו דוקא לפרקמטיא שיש צדדי קלות הרבה בפוסקים, עד כאן לשונו, אם כן צ"ע לא מצינו תקנה חתיכת פשתן או שאר בגד ומחפה ממנו לפי מה"ה (10) הצריך להקנה, דעל זה יש חיוב טעום מהנה [כמו שכתב הח"י ארם בכלל לו, וכן מוכח מהקמ"ב בספר יא מהלכות שבת הלכה ז], אם לא לאדם שיש עליו נאשים עם שטור"חוב [ויעקבליין] שהיוען פרושן שלקח, ואם לא יקום תהיה לו מנה ודאי הפסד, וירדו הכשכיל דבר האבד מותר לצטות מלאכה מ"ב, אכן לפי מה שכתב הפג"א אברהם לעיל בסוף סימן תקל"ט חלקו דמי שאין לו מה יאכל, אף שהחיר לו לעשות מלאכה מקל מקום לא יצוהו בפרקמטיא דמי ירדע שאין לו מה יאכל, ונכ"י נמי בענינו, א"ו מה דאימא בסימן תקל"ט חלקו דמי שאין לו מה יאכל, אף שהחיר לו לעשות מלאכה מקום יגויסם בענין ע"א ומשום שלא הנה אושא מלתא כל כך, ונכ"י נמי בענינו א"ו לך אושא מלתא טפי ממה שהתנחת פתוחות לתבוא כל היום בחל המועד, ולש בזה בוי מועד, ועל פי ג' דאמר שיהיה תנחת סגורה ופחותה במקצת כשכא לקוח, ואם יוציא קצת מן הנחת יותר לשמחת יום טוב, וכן שכתב

שער הציון

(י"ט) מחזיק השקל: (ט"ו) ח"י ארם, וכן טעמא מה"ה סיף קטן כ: (כ) ט"ו בשם רש"ל: (כ"א) כגון אברהם ושי"א: (כ"ב) והנה אף דלדעת הפג"א אברהם מותר גס כן כזה בכל תנאי דחשיב גם הוא כמנר, לא העפתי, דהאליה נכה ומאמר מרדכי ובג"ד ישע כלם פקפקו על דבריו וממליקים בין תנאי למד: (כ"ג) בית יוסף, וכעין זה כתב הרא"ש בפתחי קמא, וכתרוז זה סתם המחבר לעיל בסימן תקל"ט סיף ג בטה שכתב: אם הוא דבר שאינו וכו' מותר לקנותו ולכבושו, וצ"ע שם בבאר הלכה:

שפועים עושה מלאכה גמורה פחותה, כגון שמוכר איזה סחורה פחותה כגון חתיכת פשתן או שאר בגד ומחפה ממנו לפי מה"ה (10) הצריך להקנה, דעל זה יש חיוב טעום מהנה [כמו שכתב הח"י ארם בכלל לו, וכן מוכח מהקמ"ב בספר יא מהלכות שבת הלכה ז], אם לא לאדם שיש עליו נאשים עם שטור"חוב [ויעקבליין] שהיוען פרושן שלקח, ואם לא יקום תהיה לו מנה ודאי הפסד, וירדו הכשכיל דבר האבד מותר לצטות מלאכה מ"ב, אכן לפי מה שכתב הפג"א אברהם לעיל בסוף סימן תקל"ט חלקו דמי שאין לו מה יאכל, אף שהחיר לו לעשות מלאכה מקל מקום לא יצוהו בפרקמטיא דמי ירדע שאין לו מה יאכל, ונכ"י נמי בענינו, א"ו מה דאימא בסימן תקל"ט חלקו דמי שאין לו מה יאכל, אף שהחיר לו לעשות מלאכה מקום יגויסם בענין ע"א ומשום שלא הנה אושא מלתא כל כך, ונכ"י נמי בענינו א"ו לך אושא מלתא טפי ממה שהתנחת פתוחות לתבוא כל היום בחל המועד, ולש בזה בוי מועד, ועל פי ג' דאמר שיהיה תנחת סגורה ופחותה במקצת כשכא לקוח, ואם יוציא קצת מן הנחת יותר לשמחת יום טוב, וכן שכתב

הַלְבוּת חַל הַמוֹעֵד סִימָן תַּקְלָט

ביאורים ומוספים

משנ"ב ס"ק י"ו

דְּהַתְּקַנְתָּ נֶחֱחַ לֹא מְקַיֵּי פְּסִידָא¹².

12) וגם אם הרווח דיווח אינו מחמת מקרה, ובנון שבחול המועד יום השוק והיום זה מחירה של אותה סחורה, כתב הרא"ש (מועד קטן פ"א ס"י ב) שלמרות שלאחר המועד ימכור במחיר זול יותר מיום השוק, אין זה הפסד הקרן (והביאו להלכה בשו"ע (סוף ס"ה)). ואף שלענין שאר דיני התורה כגון מזיק וכדו' נחשב מחיר החפץ לפי מה שנמכר באותו יום, ונמצא שאם יצטרך למכרו במחיר שהוא פחות מיום השוק לכאורה מפסיד את הקרן, ביאר הגרי"ג קרליץ (שם) שבפרקמטיא צריך להתבונן בצורה מסחרית, ואין זה נחשב אבד אלא בהפסד הקרן, ולא במה שנחשב היום מחיר החפץ מבחינה דינית.

משנ"ב ס"ק י"ז

וּפְתִיחָהּ כְּמִקְצֵת כְּשֶׁבֶא הַקְּוָה לְקַח¹³.

13) וטעם הדין מבואר בביה"ל לז"ל (ס"ה ד"ה אינו מותר), שגם מי שיאין לו מה יאכלי אינו מותר בעשיית מלאכה אלא בצינעא, ואם יפחח חנותו כרגיל אין לך 'אוטשא מילתא' יותר מזה.

ביה"ל ד"ה יפסיד

הַשִּׁיב קְדָרְךָ הָאֲבָד¹⁴.

14) ובעל מפעל המשלם לפועליו משכורת חודשית ואם לא יעבדו בחול המועד נמצא שמשלם על ימים אלו בחינם, דעת הגרי"מ פינשטיין (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תס"ג) שאם אינו יכול לנכות להם ימים אלו מיומי החופשתם, הרי זה נחשב כידבר האבדו ומותר להעסיקם בחול המועד על פי שאלת חכם, וכן כתבו הערוך השלחן (ס"י תקל"ג ס"ג) ובשורת מהרש"ג (ח"ב ס"י עח).

ודעת הגר"ש ארעברך (שש"כ פס"ז הע"ב) שיש לפקפק בהיתר זה, כיון שימי חול המועד ידועים מראש, ועל כן כשמחשב כמה שכר ישלם לפועליו לפי מספר ימי העבודה שיש בשנה, עליו לדעת שבמו שמחשב את ימי החופשה המגיעים להם צריך לחשב גם את ימי חול המועד, ואם לאחר כל אלה מוריה ולא מנפסד יתכן שאסור לו להעבידם, ולכן אם מוכרח את פועליו לעבוד בחול המועד הרי הוא גחלם שמכריח אותם לעבוד בימים שהם פטורים מן, ועוד, שעובר כוח משום 'לפני עור' במה שמכשילים בעבודה בחול המועד, ואף דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' ר"ח) שאסור להעסיקם בחול המועד, ומשום שהפסד בעל הבית מחמת שכר הפועלים אינו נחשב ידבר האבדו.

ובשם החוריא מובא (שלמי' תורה סוכות וחול המועד עמ' תתס) שאמר לבעל מפעל שמועיקר הדין באופן זה נחשב ידבר האבדו ומותר, ומי"מ מאחר שבוזר הזה רפויה מאד שמירת המועד כדלכונה ובכל דבר מורים היתר, ראוי להתחוק בזה ולהשביט את המפעל, ובמקום שאין אנשים ישתול להיות איש, וכעין זה כתב המשגיב לעיל (ס"י תקל"ג ס"ק ב) שבמקום שנהגו להקל במלאכת חול המועד ובא חכם וגו' שלא יעשו אף מלאכת ידבר האבדו, אין לחכם אחר להתיר להם.

ואם אדם מאלץ את חבירו לעשות מלאכה עבודו בחול המועד, ומאיים עליו שאם לא יעשה עבדו את המלאכה יזיק אותו בממונו, דעת הגר"ש ארעברך (שש"כ שם הע"ב) שאין זה מותר מדין ידבר האבדו, ואינו דומה להיתר שהתירו לעבוד משום הפסד לקוחות או פיטורין, כיון ששם ההפסד בא מאליו והותר בחול המועד, מה שאין כן אדם המאיים בנזק אין זה גרר של הפסד, אלא דינו כדוק הבופה את חבירו לעבוד על איסור מן התורה או מדברין נהמבואר ברמ"א (יורד ס"י קנ"א) ובביאר הגר"א שם (ס"ק ד) שצריך להפסיד ממנו ולא לעבור על איסור דרבנן, וראה גם דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני שם) שאם בעל הבית דורש מפועל לעבוד ומאיים עליו שאם לא יעבוד יפטר אותו ממשירתו, שבאופן זה נחשב הדבר כידבר האבדו ומותר לעבוד בחול המועד.

משנ"ב ס"ק י"ח

אָכַל פְּרִיָּת שְׂאִינוּ קְצוּיִים¹⁵ וכו', גַּם-כֵּן הַתִּירוּ לוֹ¹⁶, דְּרָבְרָךְ הָאֲבָד דִּמְקַא¹⁷.

15) ומחמת הטעם שיש היתר בפרקמטיא, כתב לעיל (ס"י תקל"ג ס"ק יז) שפירי שלא יהיה כנמצא אחר המועד מותר לקנותו ולסבשו כמועד אף על גב שאינו ראוי למועד, וכמו שהתירו בפרקמטיא כשלא ימצאנה אחר המועד.

16) ומי"מ כתב בביה"ל לעיל (ס"י תקל"ג ס"י ד"ה מתר), שלפי שיטת הראב"ד (בתיירונו השני) אין היתר לעשות מלאכה לצורך רווח אלא רק סחורה היתר, וכן דעת הר"ן, והביא עוד, שהרעקיא תמה על השריע שם שלא הביא שיטה זו, ומי"מ כתב בסוף דבריו, שיתכן שגם לדעת השריע לא הותרה אלא מליחה, כיון שמועיקר הדין אין עיבוד באוכלין.

17) וכאשר יש טעם אב ידיוח, דעת הגר"מ פינשטיין (ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תס"ד) שמותר גם בטפק.

ביה"ל ד"ה ואפלו

הַפֶּל הוּא בְּקִלְל דְּבָר הָאֲבָד וְשָׁרִי¹⁸.

18) ואף שבטירחה מרובה כתב במשגיב לעיל (ס"י תקל"ג ס"ק י"א) וס"י תקל"ז ס"ק י"ח) שלא התירו אף בידבר האבדו, חילק הפמ"ג (אי"א ס"ק ח) בין סחורה שמחית אדם תלויה בה לבין שאר ידבר האבדו, וראה חילוקים נוספים בענין טירחה בידבר האבדו בביאור הגר"א (ס"י תקל"ג ס"א) בשם הראב"ד.

ביה"ל ד"ה אינו מתר

כְּגוֹן תְּחִיבֵת פְּשִׁעָן אִי שְׂאָר קְדָרְךָ וּמְחַפֵּךְ מִמֶּנּוּ לְפִי מִתְּתוּ¹⁹.

19) מאידך, החזו"א כתב (א"ח ס"י קלה ד"ה רא"ש), שמדברי הרא"ש נראה שאין הדין תלוי במה שנבלל בליט מלאכות, אלא כל מלאכה שאינה מלאכת תורה ועמל לא נאסרה כשהיא לצורך סחורה, ולכן מלאכת הנצאה לא נאסרה כשהיא לצורך סחורה וגם מלאכת מחתך מותרת כיון שאין בה טרחה, והוכיח כדבריו מהמבואר בגמ' (מועד קטן ה' ב) שהשקיה אף שדוא מלאכה דאורייתא מותרת באופנים מסוימים לצורך הרווחה, כיון שיש בה רק טרחה מועט.

משנ"ב ס"ק כ"ד

אִף שֶׁלֹּא יִמְצָא אוֹתָם לְאַחַר הַמוֹעֵד²⁰ וכו', מֵה שְׂאִין פֶּן בְּמִצְיָא²¹.

20) ולענין צדת דמים בחול המועד, ראה מה שכתבנו לעיל (ס"י תקל"ג ס"ק י"ח).

21) ואם נודמן לו לקטת חפץ בחול המועד בזול ולא יהיה מצוי לקנותו במחיר זה לאחר המועד, דעת הגר"מ פינשטיין (אגרות משה ח"ה ס"י לו אות ג, ספר הזכרון מבקשי תורה חול המועד עמ' תס"ה) שנחשב כידבר האבדו ומותר לקנותו במועד, גם אם אינו נצרך לו כל כך וקונה אותו רק מפני שנמכר בזול, וכן מי שהודמן למקום וראה שמוכרים שם חפץ שאינו מצוי במקום מגוריו, מותר לו לקנותו בחול המועד, אכן, אם ימצא החפץ באותו מקום גם לאחר המועד ויש כוון להשאיר שם, אסור לו לקנותו במועד, וכן תלמיד וישיבה החפץ לנסוע מיד במוצאי הוצג לשיבתו, ורצה משום כך לקטת במועד את הנצרך לו, אסור לעשות כן, אלא עליו להשאיר יום נסוף בבית הוריו ויקנה את הצריך לו לאחר המועד.

ומי שמדמן לו למכור בחול המועד כמזומן, ויודע בודאות שאחר המועד יצטרך למכור בהקפה, האם נחשב כידבר האבדו או כהפסד רווח, כתב בשו"ת רב פעלים (א"ח ח"ד ס"י כ"ה) שאופן זה נחשב כהפסד בגוף החפץ, ולכן מותר לו למכור בחול המועד.

הלכות הל המועד סימן תקל"ט

יא

באר הגולה

ס' טור בק"מ
ע' ע"ל לדעת רמ"א וכן
כ"ב בסנהדות א"ש
ש"ל ק"א דמועד
ק"ט פ' ה"א"ש בפרק
ב' דמועד ק"ט ע' ע"ל
ז' ע"מ ק' טור ר' ע"א
ד"ב ה"ד ק"א ע"מ
במועד ק"ט ש"ש
ע"מ י"ג ת' ב"ק ק"א ע"מ
א' ע"מ ב"ק ק"א
י"ב פ"ד ה"ק ב"מ

על חפץ או על סחורה על הנאי שאם לא יפרע לו לסוף שמונה ימים (כה) שיהא קנוי לו, (כו) יוש מתיירים (כז) יוש אוסרים: ח' עכו"ם שפרע לישראל וכן בחובו (כח) מתר לקבלו ממנו, דכמעיל מפרו דמי: ט' מי שצריך לקנות וין בעת הצורך שחית כל השנה, ואם יעבר המועד (כט) לא ימצא כמו שמוצא עתה, דבר האבד הוא *ומתר לקנות (ל) ולתקן החביות ולזפתן, ובלבד שלא יפון מלאכתו במועד, (לא) אבד יותר מכדי צורך (י) שתחתו לא יקנה: הגה (לב) *ואם הוא דבר שאינו מצוי אחר-כך להרוים בו, קטר (כ"י) * (לג) ימוכרי (יל) תבלין או נרק וכל דבר שאינו מתקנים, פותחין ומוכרים פדרכם בפרהסיא, שהכל יודעין שהם לצורך המועד: יא (לד) שמוכרי (יז) פרות כסות וכלים מוכרין בעצמה לצורך המועד. יב' יצטר, אם היתה החנות פתוחה לזוית (לה) או למבוי פותח פדרכו, ואם היתה פתוחה לרשות הרבים פותח אמת (יג) (לו) ונוצל אמת. יד' ונערב יום-טוב האחרון (לז) של חג הסופות מוציא ומצטר אה השוק בפרות בשביל (יח) כבוד יום-טוב: (לה) (ומת' לט) לקנות לצורך יום-טוב שני של יום-טוב האחרון (טור והרא"ש):

באר היטב

שאפנותם בכך כל השנה לפיכך בעי צנעה, אבל בעליהבית המוכר לצורך המועד לא יצטר צנעה, ב"י, ד"מ: (יג) ונוצל, אבל שאר דברים אסור, ואפלו יושב בפסח הסנות והסנות סגורה והגלת פתחה אסור, ריב"ל, ב"א: (יד) כבוד י"ט. והו' לענין לעשר השוק בפרות, ודוקא בעי"ט אחרון של סכות יעשו כן שהוא חג בפני ולא בעי"ט אחרון של פסח, אבל לענין למכר בפרהסיא ע"מ ב"מ אחרון של

מתר אבל בחנות אסור, וב"כ רש"ל שהחנות היתה סגורה והשוכר הלוך לקנות פותחה במקצה, ויכיר שר' למכר פדרכו כמי"ש בס"ק ז': (י) שתחתו. פרוש לכל השנה, ט"ז: (יל) תבלין וכו'. מוכרי-בשמים א"מ שהוא דבר המתקנים לא בעי צנעה, שנכר שהוא לצורך המועד, בית, וכתב המ"א: וא"כ כיון שפותחין לצורך ישראל, אפלו בא"י לקנות מתר למכר לו, עס"ח: (יז) פרות. מפני

באר הלכה

הט"ו בשם רש"ל: * ומת' לקנות. עין בבית-יוסף שיש הרבה פוסקים שמתירין בקנות וין לצורך הל, ועל-פ' נראה דיש להג' כמו שכתב סנהות א"ש"י בשם אור ודוע דאף לזבת השמירין הוא תיקא באצטא, וכן כ"ב בספר שלחן-עצ"ש: * ואם הוא דבר שאינו מצוי וכו'. האחרונים טרחו לישב דברי הרמ"א והמחבר שלא ידו סותרין זה את זה ולא להתיא דסעיף ה, דכיון דהמחבר מיירי שאינו מוצא אחר המועד כמו שמוצא עתה, והוא מוכר העיור בדברי הרמ"א, אמאי אסור יותר מכדי צורך שתיה תהא כסעיף ה פתור כגון זה, וגם מבית-יוסף בעצמו מוכח שלפי דין השק"א הכאיר מלמה צריך להחיר אפלו יותר מכדי שתחת כל השנה נפסי הו, כדוקה סחורה כרי להריות, דאפלו כזה שר"ן, והפאמר-סוד"כ מחלק ב"דח, דכשלא מוכר מלמא טפי דהוא רוח שאינו מצוי תמיד, מה שאין פן פנה. ועין מה שכתבנו בשם ה"ח א"מ במשנה ברורה, ולדבריו אינו סותר הרמ"א לדברי המסבר, וס"כ"ח סובר דהתרא דסעיף ה הוא דוקא כגון מוכר שמוצא על-ידי השוכר וכו' וכו', וכאפן זה המיר הרמ"א, והמחבר לא מיירי באפן זה. ועין באלהי רבה שהוא מפרש דברי הרמ"א בפשטה, ודעתו דכיון דסובר בקניחו כרי להריות, וכו' כזה לא ימצא אם יקנה אחר המועד, שאסור המועד יקרי המסכה של ה"ח, כדדאי שרי כשהיא דסעיף ה, ומתסבר דאסור

משנה ברורה

ותרא בעלמא: ז' (כה) שיהא קנוי לו. רוצה לומר, אחר שמונה ימים: (כו) יוש מתיירין. שאין זה פדרכמט"א אלא הלוואה, ועקר הקנינה היתה אחר שמונה ימים [הג"א]: (כז) יוש אוסרין. שאם אמה מותר לעשות פן, (כד) נתיירי כל מקח וממכר שבפועלם²⁵ וינעומו שלא יהיה המקח חל אלא אחר המועד, ובתוך המועד יהיה הלוואה, ולדוגא כדדאי טוב להמיר בשיש-אוסרין, (כה) ומכל מקום אין למחות ביד הממל וסומך על דעה ראשונה, מאחר שאמ"ת אין כנתנו להערים: ח' (כח) מתר לקבלו ממנו. דהוא בכלל דבר האבד אם לא יקבל עכשו: ט' (כט) לא ימצא כמו שמוצא עתה. רוצה לומר, שלא ימצא פל-כף בזול כמו שמוצא עתה [כ"י]: (ל) ולתקן החביות וכו'. אף-על-גב דתקון החביות הוי מלאכה גמורה, מפל מקום פיון דמתר לקנות מתר פטר פן לתקן הכלים הצורכים לזה: (לא) אבד יותר מכדי צורך שתחתו. פרוש, (ט) לכל השנה. ולכן לא יקנה, דהא יהיה ביקולו לקנות לשנה הבאה בעת הצורך שתייתו, (ס) ואם-פן מוכח שקנה כרי להריות²⁶, והוי כשא"ר סחורה דאסור לקנות ולמכר בחל-המועד כרי להריות, וכנ"ל בסעיף ד': (לב) ואם הוא דבר שאינו מצוי וכו'. רוצה לומר, שקניית היין (כמ) לא יהיה מצוי אחר המועד כלל להריות בו, ולכן שרי אפלו לקנות כרי להריות, דהוא דומיא דשינא וירידים המבאר בסעיף ה, אבל כשימצא רק שיהיה יותר ביקר ולא יוכל להריות בו פל-כף, אסור. (כט) ויש מן האחרונים שפוכרין, דהיקא שפנדמן לו קניית היין בזול מאד והוא רוח מרבה שאחר המועד אין מצוי כלל ונח כנה, מתר, דהוא דומיא דשינא הג'ל. ועין באור הלכה: י' (לג) מוכרי תבלין²⁷ או נרק וכו'. והאחרונים (ל) הסכימו דהוא הדין מוכרי-בשמים, דאף שהוא דבר המתקנים, פיון שהוא נכר דהוא לצורך המועד²⁸, (לג) ואם-פן פיון שפותחין לצורך ישראל²⁹, אפלו בא נכרי לקנות מתר למכר לו: יא (לד) מוכרי פרות וכו'. דאלו דברים המתקנים לאמר המועד³⁰ נאין נכר שהוא לצורך המועד³¹, (לג) נאחו למחשדה שלוקחין לצורך חל ולכן בעי צנעה³², (לג) וכחבו הפוסקים, דדוקא מוכרים הקבועים שאמנותם בכך כל השנה בעי צנעה, אבל בעליהבית המוכר לצורך המועד לא בעי צנעה: (לה) או למבוי. רוצה לומר, שאינו מפלש, (לז) דאלו מפלש הוא בכלל רשות-הרבים: (לו) ונוצל אמת. ודוקא פנה, (לה) אבל שאר דברים, אפלו יושב פפתת החנות והחנות סגורה והגלת פתחה אסור: (לז) של חג הסופות. והו' לענין לעשר השוק בפרות, דאין צריך רק בערב יום-טוב האחרון של חג, ומשום כבוד שמיני-עצרת דהוא רכל בפני עצמו, מה שאין פן בערב יום-טוב האחרון של פסח דאין בו מצוה לעטר, (לו) אבל לענין למכר בפרהסיא, אף בערב יום-טוב האחרון של פסח שרי מפני כבוד יום-טוב: (לח) ומת' וכו'. דלא נימא פיון דאנו בקיאיין בפרהסיא, אף בערב יום-טוב האחרון חל דאסור, קא משמע לן דשרי פי היכי דלא תוללו בו: (לט) לקנות וכו'. עין בתדושי רבי עקיבא איגר דאפלו לעשות מלאכה גמורה,

שער הציון

(כד) הפ"ח רוצה לחלק בין מלגה לעפוי"ט למלגה לישראל, והש"י-ר"ב-הג"ה-ה"ה אינו מסיים עמו, וכן בטאמר-טורדכי: (כה) מאחר שהיא מלמא ורפנו, וכעין שהביא בבית-יוסף בשם ה"ב"ש בסיון זה על ענין שפיצא בזה: (כו) ט"ז ופר"מגדים, עין שם: (כז) בית-יוסף וב"ח: (כט) ח"י א"מ: (ל) ב"ח ומת' אבקהם ואלהי רבה: (לא) מנת-אבקהם, והצ"חיקו האלהי רבה ושי"א: (לב) מנת-אבקהם בשם פ"ה פוסקים ושי"א: (לז) דבמקרא נזכר ס"ה, וכן הוא בשור, ולשון הסתבר הוא לשון המב"ש שהוסיף אף מכו, ועל-פ' פנים כפנתו לשאינו מפלש, דאלו מפלש כדדאי לאו בכלל צנעה הוא: (לג) מנת-אבקהם בשם מהר"י ב"ל. ועין בפרי-מגדים שכתב: איני יודע מהו שאר דברים, ובר"ב"ש סימן שבט משמע דלאו דוקא פרות כסות וכלים, דהוא הדין שאר דברים שהן לצורך המועד: (לז) ט"ז ופר"מגדים, עין שם:

המועד כרי להריות, וכנ"ל בסעיף ד': (לב) ואם הוא דבר שאינו מצוי וכו'. רוצה לומר, שקניית היין (כמ) לא יהיה מצוי אחר המועד כלל להריות בו, ולכן שרי אפלו לקנות כרי להריות, דהוא דומיא דשינא וירידים המבאר בסעיף ה, אבל כשימצא רק שיהיה יותר ביקר ולא יוכל להריות בו פל-כף, אסור. (כט) ויש מן האחרונים שפוכרין, דהיקא שפנדמן לו קניית היין בזול מאד והוא רוח מרבה שאחר המועד אין מצוי כלל ונח כנה, מתר, דהוא דומיא דשינא הג'ל. ועין באור הלכה: י' (לג) מוכרי תבלין²⁷ או נרק וכו'. והאחרונים (ל) הסכימו דהוא הדין מוכרי-בשמים, דאף שהוא דבר המתקנים, פיון שהוא נכר דהוא לצורך המועד²⁸, (לג) ואם-פן פיון שפותחין לצורך ישראל²⁹, אפלו בא נכרי לקנות מתר למכר לו: יא (לד) מוכרי פרות וכו'. דאלו דברים המתקנים לאמר המועד³⁰ נאין נכר שהוא לצורך המועד³¹, (לג) נאחו למחשדה שלוקחין לצורך חל ולכן בעי צנעה³², (לג) וכחבו הפוסקים, דדוקא מוכרים הקבועים שאמנותם בכך כל השנה בעי צנעה, אבל בעליהבית המוכר לצורך המועד לא בעי צנעה: (לה) או למבוי. רוצה לומר, שאינו מפלש, (לז) דאלו מפלש הוא בכלל רשות-הרבים: (לו) ונוצל אמת. ודוקא פנה, (לה) אבל שאר דברים, אפלו יושב פפתת החנות והחנות סגורה והגלת פתחה אסור: (לז) של חג הסופות. והו' לענין לעשר השוק בפרות, דאין צריך רק בערב יום-טוב האחרון של חג, ומשום כבוד שמיני-עצרת דהוא רכל בפני עצמו, מה שאין פן בערב יום-טוב האחרון של פסח דאין בו מצוה לעטר, (לו) אבל לענין למכר בפרהסיא, אף בערב יום-טוב האחרון של פסח שרי מפני כבוד יום-טוב: (לח) ומת' וכו'. דלא נימא פיון דאנו בקיאיין בפרהסיא, אף בערב יום-טוב האחרון חל דאסור, קא משמע לן דשרי פי היכי דלא תוללו בו: (לט) לקנות וכו'. עין בתדושי רבי עקיבא איגר דאפלו לעשות מלאכה גמורה,

